

ULUSLARARASI TİCARETTE SÖZLEŞME, ICC KURALLARI VE ÖDEME RİSKLERİ

Uluslararası ticaret, ülkeler arasında mal ve hizmet alışverişi yapılmasını sağlayan önemli bir ekonomik faaliyettir. Bu faaliyetin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için ise sözleşme, ödeme yöntemleri ve risk yönetiminin birlikte idare edilmesi hayati öneme sahiptir. Bu yazımızda uluslararası ticarete sözleşmenin, ICC kuralları ve risk idaresinin konuları üzerinde duracak, bunların ticareti sağlıklı şekilde yürütmesindeki etkilerini inceleyeceğiz.

Uluslararası ticarete sözleşme, taraflar arasında yapılan anlaşmaların yazılı bir şekilde düzenlenmesi ve bu anlaşmaların tarafların haklarını koruyacak şekilde oluşturulması oldukça önemlidir. Sözleşmeler yazılı olabileceği gibi şifahi de olabilirler ancak önerimiz her daim yazılı olarak bir hukukçu denetiminde yapılmasıdır. Sözleşmeler, alım ve satım konusu malın fiyatı, tanımı, özellikleri gibi detayları ve tarafların yükümlülüklerini belirlerken aynı zamanda ticaretin her aşamasında karşılaşılabilecekleri olası sorunlara karşı da bir güvence sağlar. İhtilafların yarısından fazlası iyi bir sözleşme ile başlamadan çözülür. Bu nedenle, sözleşmelerin detaylı bir şekilde hazırlanması ve her iki tarafın da haklarını koruyacak şekilde bir hukukçu denetiminde düzenlenmesi oldukça önemlidir.

ICC (International Chamber of Commerce) kuralları ise uluslararası ticaretin düzenlenmesi ve standartlaştırılması için oldukça önemli bir role sahiptir. Dünya ticareti ICC kuralları ile yapılır. Örnek vermek gerekirse bunlar; tahsiller için URC (Uniform Rules for Collections), Akreditif için UCP (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits), Standby'lar için ISP (International Standby Practices), Garantiler için URDG (Uniform Rules for Demand Guarantees) gibi kurallardır. Bu kurallar uluslararası ticarete yaşanabilecek anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin standartları belirler ve bu sayede ticaretin daha şeffaf ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlar. Aynı zamanda, ICC kuralları uluslararası ticarete ödeme yöntemlerinin düzenlenmesi ve standartlaştırılmasında da oldukça etkilidir.

Uluslararası ticarete ödeme yöntemleri, taraflar arasındaki finansal işlemlerin düzenlenmesi ve gerçekleştirilmesi için oldukça önemlidir. Ancak, bu ödeme yöntemlerinin kullanımı sırasında tarafların karşılaşılabileceği riskler de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, akreditif ve tahsilat gibi ödeme yöntemlerinde tarafların karşılaşılabileceği risklerin belirlenmesi ve bu risklere karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Uluslararası ticarete kullanılan dört temel ödeme yöntemi vardır. Bunlar; peşin, açık hesap, belgeli tahsil ve akreditiftir.

Peşin ödeme yöntemi oldukça basittir, bir havaleden ibarettir, alıcı malı almadan önce mal bedelini havale eder, malı daha sonra alır. Bu ödeme yönteminde alıcının riski yüksektir.

Açık hesap ödeme yöntemi daha çok "mal mukabili" olarak bilinir. Bu ödeme yöntemi peşin ödeme yönteminin tam tersidir, satıcı önce malı gönderir, alıcı daha sonra ödeme yapar. Satıcının riski yüksektir.

Belgeli tahsil ödeme yöntemi daha çok "Vesaik mukabili" olarak bilinir. Bu ödeme yönteminde satıcı malı sevk ettikten sonra malı temsil eden belgeleri tahsil amacıyla bir tahsil talimatı ekinde gönderi bankasına teslim eder. Gönderi bankası bir kapak yazısı ile tahsil bankasına gönderir. Tahsil bankası alıcıya ihbar eder. Alıcı tahsil bankasına başvurup belgelerin bedelini ödeyerek veya poliçe kabul ederek belgeleri teslim alır. Belgelerle gümrükten malı çeker. Bu ödeme yönteminde ödeme için banka güvencesi yoktur, sahtekarlık riski fazladır, satıcı ve alıcı için riski yüksektir.¹

Vesaik mukabili işlemler ICC'nin URC 522 sayılı kurallarına tabi olarak işleme alınırlar. Vesaik mukabilinde sahtecilik olayları fazladır. Örnek verilecek olursa; bir işlemde alıcı ve satıcı firma vesaik mukabili işlem yapmaya karar verdikten sonra satıcı, alıcıdan tahsil bankası bilgilerini ister. Çünkü satıcı yüklemeyi yaptıktan sonra yükleme belgelerini tahsil edilmek üzere tahsil bankasına

¹ <https://www.turkmenkitabevi.com.tr/kitap/dis-ticarete-yeni-kurallar-ucp600-in-kullanilmasi-ve-akreditif-abdurrahman-ozalp-9786052184691>

göndermelidir, bunun içinde tahsil bankasının adresine ihtiyacı vardır. Bunu bilen ve kötü niyetli olan alıcı firma satıcıyı dolandırmak üzere tahsil bankası bilgisini verirken adres olarak kendisinin adresini verir. Bunu farkına varmayan satıcı malı yükledikten sonra belgeleri tahsil edilmek üzere bir tahsil talimatı ekinde bankasına verir, tahsil talimatında kötü niyetli alıcının verdiği adres bulunmaktadır. Gönderi bankası belgeleri tahsile göndermek üzere kuryeye verdiğinde bu adresi kullanır. Dolayısıyla belgeler tahsil bankası yerine alıcıya direkt olarak gider, zira belgelerin konulduğu zarfın üzerinde alıcının adresi vardır. Alıcı kendisine gelen belgelerle malı çeker. Böylece satıcı dolandırılmış olur².

Akreditif³, alıcının bankasının alıcının talimatına istinaden hazırladığı bir taahhüt mektubunu satıcıya verdiği ve satıcının buna istinaden iş yaptığı bir ödeme yöntemidir. Akreditifler genelde UCP'ye tabi olarak düzenlenirler. Satıcı akreditifi aldıktan sonra malı yükler ve belgeleri bankaya ibraz eder. Belgeler banka tarafından incelenir. Belgeler akreditif şartlarına uygun ise banka tarafından ödeme yapılır. Uygun belgelerin ibraz edilmesi halinde satıcının riski yoktur, akreditifin şartları alıcı tarafından belirlendiği için alıcının da riski yoktur. Akreditif alıcı ve satıcı için en dengeli ödeme yöntemidir. Akreditifte en önemli konu rezerve girmemektir. Rezerv, akreditif altında sunulan belgelerin kısmen veya tamamen akreditifin şartlarına uygun olmaması durumudur. Rezerv konularına birkaç örnek verilecek olursa;

3 orijinal 3 kopya Ticari fatura isteyen bir akreditif altında 2 orijinal 2 kopya ibraz edilmesi,

Tam takım (full set) konşimento isteyen bir akreditif altında kopya konşimento ibraz edilmesi,

İbraz edilen Deniz konşimentosu (Bill of Lading) üzerinde "on deck" bilgisinin bulunması,

İbraz edilen Deniz konşimentosu (Bill of Lading) üzerinde "carrier" bulunmaması,

Bir sertifika üzerinde imza bulunmaması,

Geç yükleme yapılması,

Geç ibraz yapılması,

Sigorta başlangıç tarihinin taşıma belgesindeki yükleme tarihinden geç olması,

Akreditifte istenen belgelerin eksik ibraz edilmesi,

Akreditifte orijinal olarak istenen belgelerin kopya olarak ibraz edilmesi,

İbraz edilen belgeler arasında uyumsuzluk, örnek, faturada menşe, İtalya, konşimentoda Japonya gibi

Uluslararası ticarete sözleşme, ICC kuralları ve ödeme yöntemlerinin riskleri konuları, uluslararası ticaretin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için oldukça önemlidir. Bu konuların detaylı bir şekilde incelenmesi ve tarafların bu konularda bilinçli bir şekilde hareket etmeleri, uluslararası ticaretin daha şeffaf ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır. Bu nedenle, uluslararası ticarete sözleşme, ICC kuralları ve ödeme yöntemlerinin riskleri konularına gereken önemin verilmesi oldukça önemlidir. Bu sayede, uluslararası ticaretin daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve tarafların haklarının korunması mümkün olacaktır.

Abdurrahman Özalp

² Dış Ticarete Sahtecilik ve Dolandırıcılık (Fraud), Abdurrahman Özalp, 2016

³ Dış Ticarete Yeni Kurallar UCP600'ın Kullanılması ve Akreditif, Abdurrahman Özalp, 2022, 4.baskı